

Ko hono fakapa'anga 'o e 'aati he vāhenga ni

**Kau mai ke tau
ngāue fakataha**

TAKAFI

Ko Rashid Ansorali 'i he
Mixit Refugee Youth Arts.
Faitaa'i 'e Wendy Preston.

Ko e ki'i tohi ni 'oku fakahinohino atu ai pe 'e lava ke ma'u ha tokoni fakapa'anga 'a ho'o polōseki mei he Creative Communities Scheme pea mo e founga ke fai'aki ha'o tohi kole.

'Oku lava 'e he CCS ke fai ha tokoni fakapa'anga ma'ae ngaahi polōseki 'aati. 'I he ta'u kotoa pe, 'oku fakapa'anga 'e he Creative New Zealand 'a e CCS ke nau tufotufa atu ia 'i he ngaahi kōsilio fakakolo mo e fakavahe.

TO'OMATA'U

Ko e akoako faiva he ngaahi faiva kehekehe. Faitaa'i 'e he Circability.

'E lava nai ke ma'u mai ha pa'anga ke fai'aki 'a 'eku polōseki 'aati?

Kuo pau ke fakakau ha taha 'o e ngaahi tefitio'i kaveinga ni 'i ho'o polōseki 'aati kae lava 'o ma'u atu pa'anga ki ai:

Uki ke nau kau mai (Participation)

Ke ha mai 'oku hanga 'e ho'o polōseki 'o uki 'a e kakai 'o e komiuniti ke nau kau mai ki hono fakahoko 'o hangē ko eni:

- > Uki 'o e ngaahi kauhiva pe kuaea 'a e komiuniti, kulupu hip-hop, ngaahi faiva pe talanoa fakatāta (theatre groups), hiva pe ko e lau mau
- > Fakatahataha ke fai ha ako ki hono paaaki ha ngaahi fakatāta (printmaking) fatu tohi (writing) pe tau'olunga (dancing)
- > Ko hono ngaahi e fakamea'a Maui 'oku ui ko e tukutuku, whakairo pe ko e kowhaiwhai ma'ae ngaahi marae he vāhenga ni
- > Ko hono faka'alī'ali e ngaahi fakamea'a 'a ha ngaahi kulupu ke uki'aki 'a hono fai 'o e lālanga, fakame'a'a 'aki e 'umea (pottery) pea ko e tā tongitongi
- > Ko ha katoanga ma'ae kau punake mo kinautolu kotoa pe 'i he vāhenga ni 'oku 'i ai ha'anau ngaahi faiva ke faka'alī'ali

- > Ko hono fa'u ha fo'i faiva filimi 'o e komiuniti pe ko ha fa'ahinga 'aati 'oku ngāue fakataha ai ha komiuniti (public artwork) pe ke faka'alī'ali
- > Ko hono 'ave ha tokotaha faiva pe fakamea'a ke nofo ako mo ngāue (residencies) pe ko e kau mai ha komiuniti ke fakahoko ha me'a pehē ni
- > Fakataha'anga ma'ae kau fakamea'a mo e kau tu'ukimu'a he 'aati ke nau fetokoni'aki ke tupulekina 'enau ngāue pe faiva

Ke tupulekina 'a e ngaahi 'aati kehekehe 'a e ngaahi komiuniti takitaha 'i he vāhenga ni (Diversity)

Poupou'i 'a e ngaahi faiva mo e 'aati tukufakaholo 'a e ngaahi komiuniti takitaha 'o hangē ko ha:

- > Fakatahataha mai ke kamata'i, ako'i, faka'alī'ali, katoanga'i ha ngaahi faiva pe 'aati tukufakaholo 'a e Maui pe Pasifika
- > Fakatahataha mai ke kamata'i, ako'i, faka'alī'ali, katoanga'i ha ngaahi faiva pe 'aati 'a e ngaahi komiuniti kehekehe 'oku nau nofo fo'ou mai ki he fonua ni
- > Ko ha ngaahi polōseki he 'aati 'oku ne fakatahataha'i mai ha ngaahi komiuniti kehekehe
- > Fakatahataha'i mai ke kamata'i, ako'i, faka'alī'ali, katoanga'i ha ngaahi faiva pe 'aati 'a e kakai 'oku nau faingata'aia fakasino pe faka'atamai

To'utupu

Fakafaingofua'i 'a e kau mai 'a e to'utupu (si'i hifo 'i he ta'u 18) ki he ngaahi ouau 'o e 'aati 'o hangē ko eni:

- > Ko ha to'utupu 'oku nau ngāue fakataha mo ha poto'i-ngāue 'i he tāvalivali ke vali ha fakatāta lalahi (mural) pe ko ha valivali 'oku fokotu'u ke 'asi he ngaahi 'alu'anga 'o e kakai (street art)
- > Ko ha to'utupu 'oku nau ngāue fakataha ke fa'u ha fo'i filimi 'o ha kaveinga 'oku nau mahu'inga'ia ai
- > Ko hono pulusi ha fatu tohi 'a e fānau pe to'utupu
- > Ko ha fakatahataha mai 'a e to'utupu 'o ako'i ha hiva pe tāme'alea pe va'a pe 'o e musika
- > Faka'alī'ali e ngaahi 'aati 'oku lava ke siofi (visual art work) 'e he to'utupu

Ko ho'o polōseki 'aati kuo pau foki ke:

- > fakahoko ia 'i he kolo pe vāhenga 'oku fai mei ai 'a ho'o tohi kole
- > lava 'o fakahoko kakato ia kimu'a pea 'osi ha māhina 'e 12 hili 'a hono tali ho'o kole
- > lave 'a e komiuniti 'i hono lelei mo hono 'aonga
- > 'oua na'a kamata'i pe kuo 'osi ia kimu'a pea toki tali 'a e kole tokoni fakapa'anga mei he CCS
- > 'ikai 'osi tokoni'i fakapa'anga eni 'e he ngaahi ma'u'anga tokoni 'a e Creative New Zealand

'Oku fakapa'anga ha polōseki 'e 1,800 tupu 'i he ta'u.

TO'OHEMA

Ko e komiuniti Niutao 'o 'Aokalani 'i he 'enau fai 'o e tau'olunga fatele 'i he fakaava 'o 'enau faka'ali'ali Kolose: Ko hono fai 'o e Lalanga (crochet) filo mo e kulasi 'e he kakai Tuvalu 'a ia na'e faka'ali'ali 'i he Mangere Arts Centre – Nga Tohu o Uenuku. Faitaa 'i 'e Sam Hartnett.

Ko kinautolu 'e lava ke nau kole mai

'E tali ha kole fakafo'ituitui pe fakatokolahi. Ko e kole fakafo'ituitui ke fai ia 'e ha taha nofo fonua pe ko ha sitiseni 'o Nu'usila.

Kapau kuo ke 'osi ma'u tokoni fakapa'anga mei he CCS ki ha polōseki, kuo pau ke ke fa'u ha'o fakamatala ki he polōseki koia kimu'a pea ke toki lava 'o tohi kole fo'ou, tukukehe kapau 'oku kei lele pe ngāue 'i 'a e polōseki ko ia.

Ko e hā 'a e ngaahi fakamole 'e lava ke fakapa'anga mai?

- > Ngaahi naunau ke fai'aki e ngāue pe ko e polokalama
- > Feitu'u ke fai ai 'a e polōseki pe ko hono noo'i mai (hire) ha me'angāue ke fai'aki
- > Ko ha ni'ihii pe taha ke ne fakalele mo fakamā'opo'opo pea mo e ngaahi fakamole ki he lakanga ni (administrative costs)
- > Uki mo tu'uaki atu 'a e ke 'ilolahia 'a e ngāue 'oku fai

Ko e hā hono lahi 'o e pa'anga 'e lava ke kole?

'Oku 'ikai ke fakangatangata 'a hono lahi ka ko e lahi 'o e ngaahi pa'anga kuo 'osi foaki 'oku si'i hifo ia \$2000

Vakai hifo ki he taulanga vahaope 'a e kosilio he feitu'u 'oku ke nofo ai ki he ngaahi polōseki kuo 'osi fakapa'anga pea mo hono lahi e tokoni ne 'ave kia kinautolu takitaha.

'E tu'ofiha 'eku kole pea 'oku fēfē 'a ho'omou fakakaukau 'i ia?

'Oku tu'o 4 'i he ta'u 'a hono faka'ataa 'e he ngaahi kōsilio ke fai ange ha tohi kole. Ko ho'o tohi kole 'e 'ave ia ki he komiti 'a e kakai mei he feitu'u 'oku ke nofo ai ke nau vakai'i mo fai ha tu'utu'uni ki ai. Na'e fakanofa kinautolu ki honau lakanga 'o makatu'unga 'i he 'enau ilo mo e taukei he 'aati pea mo e komiuniti.

Ko e hā 'a e ngaahi polōseki 'e 'ikai ke tali 'e he CCS ke nau fakapa'anga?

- > Feinga tānaki pa'anga
- > Ko hono langa ha fale faka'ali'ali 'aati, marae, ngaahi fale fai'anga faiva pe ko ha fai'anga katoanga
- > Ko ha polōseki pe 'a e kōsilio takitaha

- > Ko ha polōseki 'oku meimei fakataafataha ia ki ha mala'e kehe 'o hangé ko e mo'uiilelei, ako pe ko e 'ātakai kae si'isi'i ha'a ne kākunga ki he 'aati
- > Ko ha polōseki aati he ngaahi 'apiako pe ko ha ngaahi ako'anga 'o kapau ko e me'a ia na'e tonu ke kau he ngaahi lēsoni 'a e ako'anga mo 'i ai 'a ha pa'anga ne 'osi vahe'i ke fai 'aki

Ko e hā e ngaahi fakamole 'e 'ikai lava ke fai hano tokoni'i fakapa'anga?

- > Ko e ngaahi fakamole ki ha taha ke ne pule'i mo fakalele ha ngāue 'oku 'ikai ha'a ne fekau'aki lelei mo e poloseki
- > Fakamole ki ha polōseki kuo 'osi kamata pe kuo 'osi fai
- > Ko ha totongi 'o ha folau pe 'alu ki ha katoanga pe faka'ali'ali 'aati 'oku fai 'i ha feitu'u kehe
- > Fakamole ki he me'akai pe fafanga
- > Fakatau 'o ha ngaahi naunau 'o hangē ko e komipiuta, me'afaita, me'alea, vala teuteu ki he faiva, maama etc., maama hulu pe teunga

Hoko atu ...

Ngaahi me'a ke hoko atu ki ai

A'utonu ki he taulanga vahaope 'o e kōsilio he feitu'u 'oku ke nofo ai 'o kumi 'a e 'Creative Communities Scheme' ke ma'u 'a e:

- > Foomu ke fai'aki 'a e kole (application form)
- > Tohi fakahinohino ki hono fakafonu e foomu
- > 'Aho 'oku tāpuni ai 'a e tohi kole

'E lava ke ke fetu'utaki ki he kōsilio 'i he feitu'u 'oku ke nofo ai 'o kole ha fale'i mei he tokotaha 'oku ne tokanga'i 'a e ngāue 'a e CCS.

Ko e hā e ngaahi fakamole 'e 'ikai tali ke fai ha tokoni ki ai? (hoko atu)

- > Ko e totongi hū ke kau (entry fees) 'i ha fe'auhi pe ko ha sivi
- > Pale pa'anga, pale ke foaki mo ha vahe ma'ae kau fakamaau 'i ha fe'auhi
- > Totongi 'o ha tufunga pe ko ha punake ke ne fakangofua'i hono ngāue'aki 'a 'ene 'ilo pe naunau kuo ne 'osi fa'u (royalties)
- > Fakatau mo tātānaki ha ngaahi me'a fakamea'a pe koloa 'aati
- > Totongi 'o ha mo'ua pe ha totongi tupu 'o ha no pe mo'ua

TO'OMATA'U

Mixit, ko e polōseki 'aati 'i 'Aokalani na'e fai fakataha 'e he kakai ne nau kumi hufanga mai ki Nu'usila ni, kakai nofo fo'ou mai pea mo e to'utupu. Faitaa'i 'e Ella Becroft.

